

Sakarya Projesi, Roketsan ve Anılar

Değerli Grup Üyeleri İyi Günler ;

Roketsan tarafından linkedin’ de 16 Ekim 2020 tarihinde paylaşılan aşağıdaki “Nasıl Başladı” , “Nasıl Gidiyor” konulu gönderide sol tarafta yer alan fotoğraf ve benim meslek yaşantımda da ayrı bir yeri olan fotoğrafla ilgili “Sakarya 122 mm.lik Çok Namlulu Roketatar(ÇNRA) Silah Sistemi ve Roketi ”nin yurtiçinde geliştirilerek üretilmesi projesi konusunda bilgi vermek ve bazı anılarımı sizlerle paylaşmak istedim.

Anılarımı yazarak paylaşmayı düşünmemiş iken, Roketsan’ın LinkedIn’deki söz konusu gönderisi üzerine; benden, Türk Savunma Sanayii (TSS) Haber Grubunda anılarımı paylaşmamı isteyen, TSS Haber Grubu Yöneticisi Emekli Deniz Yük. Müh.Kd. Albay Sn. Zafer BETONER’e de teşekkür ederim.

Aslında söz konusu proje ile ilgili kısa bir anımı anlatmak istemiştim. Ancak anılar anıları açtı ve “Nasıl Başladı”yı tam olarak aktaramamak endişesi doğdu ve uzun bir yazı ortaya çıktı. Sizlerin bu uzun yazıyı okurken sıkılmamanız için yazımı, üç bölüm şeklinde, sunacağım.

[Roketsan'ın LinkedIn'de yayınladığı gönderi için tıklayınız](#)

BİRİNCİ BÖLÜM :

Roketsan tarafından, 16 Ekim 2020 tarihinde , LinkedIn’de yayınlanmış olan gönderinin sol tarafındaki, aşağıda yer alan fotoğraf, Aralık 1994 tarihinde, Konya Karapınar Atış Alanında , o yıllarda dünyada , çoğunluğu doğu bloğu ülkeler olan, yaklaşık 40 ülkenin envanterinde yer alan, 122 mm.lik Çok Namlulu Roketatar(ÇNRA) Silah Sisteminin ve Roketinin yurt içi imkanlar ile geliştirilerek üretilmesi projesi kapsamında, Roketsan tarafından geliştirilen roketin sabit lançerden ilk atışlı testi esnasında çekilmiştir.

Roketsan’ın, geçmişte yapılanları unutmadan, yurtiçinde özgün ürünler geliştirmesi sürecine “Nasıl Başlandı”ğını bu fotoğrafla hatırlaması da, ayrıca takdir edilmesi gereken bir husus olarak değerlendiriyorum.

(NOT: Fotoğrafın arkasına; “ARALIK 1994, Karapınar Atış Poligonu. “MIZRAK Projesi İlk Atışlı Test Hatırasına” diye not düşmüşüm.)

Şüphesiz, gönderide soldaki, yukarıda yer alan fotoğrafta, bu değerli ekibin arasında, Kara Kuvvetleri Teknik ve Proje Yönetim Dairesi Başkanlığı, Silah Mühimmat Roket Sistemleri Şubesi, 122 mm.lik Roket Geliştirilmesi Projesi(MIZRAK Projesi) Proje Subayı Yük. Müh. Yb. Nevzat ÇAĞLAYAN olarak (soldan üçüncü) yer almış olmaktan büyük gurur duydum. Hemen yanımda ise, Şube Müdürüm (Silah Mühimmat Roket Sistemleri Şube Müdürü) Müh. Alb. Sn.Bülent KARAN bulunmaktadır.

Roketsan'dan ise fotoğrafta, ismini şu anda hatırlayamadığım Roketsan Yönetim Kurulunu temsilen bir üye, Yönetim Kurulu Danışmanı Emekli General Sn. Ali Rıza BALTA (1988 - Mart 1994 Roketsan Eski Yönetim Kurulu Başkanı), Genel Müdür Sn. Erk İNGER, Programlar ve Mühendislikten Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn.Dr.Atila YÜCEL(Projenin Yöneticisi), Üretim ve Kaliteden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn. Hüseyin BAYSAK, Kalite Direktörü Sn.Naci ÖZERTEN, Kalite Direktörlüğünden Sn. Feridun GÜRER, Mühendislik –Geliştirme(MÜGE) Direktörlüğünde görevli Md. Sn.Dr. Yavuz AKA, MÜGE 'de görevli Sn. Dr. Necip PEHLİVANTÜRK, Sn.Sartuk Karasoy, Sn.Anıl Ünal, Sn. Hüdayi ÖZDAMAR, üretimde görevli Sn. Selçuk YAŞAR, Sn. Ahmet YIĞIN gibi isimleri görüyorum. Fotoğrafta tam çıkaramayıp, isimlerini yazamadığım Roketsan'ın diğer değerli mensupları için üzgünüm.

Atışlı testin yapılacağı sabah, 05.00 sularında beni evden, içinde çok sayıda Roketsan mühendisleri olan bir minübüs almıştı. Bütün yol boyu büyük bir heyecan ve birbirimize belli etmesek de endişe içindeydik. İlk defa yapılacak olan atışlı testten nasıl bir sonuç alacağımızı merak ediyorduk. O kış günü, soğuk bir havada yapılan test başarılı geçmiş ve o gün büyük bir sevinçle Ankara'ya dönmüştük.

Ancak bizi daha bir çok kez Karapınar'da yapacağımız atışlı testler ve bu testlerde zaman zaman yaşayacağımız aksilikler, zorluklar, başarısızlıklar bekliyordu. Karapınar Atış Alanındaki andakonduda, daha çok kez, sabahlara kadar süren çalışmayla, yapılan atışların analizi yapılmaya çalışılacaktı. Tabi ki bu ilk dinamik test aşamasına gelmeden önce Roketsan'da, çok sayıda statik test yapılmış, ne heyecanlar ve anılar yaşanmıştı.

K.K.K.İlğinde ise , K.K.Tek.ve Prj. Ynt. D.Bşk.İlğı koordinasyonunda yürütülen projeyi gündeme getiren Daire Başkanı Emekli Yük. Müh.Tuğğ. Sn. Ünal TAMGAÇ ve Silh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent Karan; projeye inanıyor, projeyi yakından takip ederek yönetiyor ve aksilikler karşısında ise gereken kararlığı gösteriyorlardı.

Projede, 122mm.lik ÇNRA Silah Sisteminin geliştirilmesi Projesi Proje Subayı Yük. Müh.Yzb. Sn.Suat ILGAZ ve Dairedeki diğer tüm ilgili mesai arkadaşlarım da proje ile ilgili büyük bir heyecan yaşıyordu. Komuta Katı ise, projeyi yakından takip ediyor ve gereken tüm desteği veriyordu.

Roketsan'ın tüm çalışanları da aynı şekilde, kendisini tüm varlığı ile projeye vermişti. Gece gündüz demeden çalışıyorlardı. Testlerden olumlu sonuç alındığında, Roketsan'ın en üst yöneticilerinden , kapıdaki güvenlik personeline, çaycısına, şoförüne kadar herkes seviniyor; olumsuz sonuç alındığında ise üzüntü duyuyordu.

Hep birlikte, Türkiye'de bir ilki, bizim olacak özgün bir "Çok Namlulu Roketatar Silah Sistemini ve Roketini" geliştirmenin heyecanı içindeydik.

122 MM. LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİ (T-122) VE ROKETİ (TR-122) PROJESİNE VESİLE OLAN PROJE :

Biraz da "122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Projesi"nin nasıl başladığı konusunda bilgi vermek istiyorum. Aslında bana göre, bu projenin başlamasına, bir önceki **"107 MM.LİK ÇOK NAMLULU ROKETATAR SİLAH SİSTEMİ (T-107) VE ROKETİ (TR-107) PROJESİ"**nde sağlanan başarının hem TSK'ya, hem de sanayimize, yurtdışında özgün olarak silah ve roket sistemleri geliştirilmesi konusunda vermiş olduğu inanç ve cesaretin büyük rolü olduğunu değerlendiriyorum.

107 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Geliştirme Projesi, K.K.K.İğınca, K.K.Tek ve Prj. Ynt.D.Bşk.İğı koordinesinde yürütölmek üzere, EYLÜL 1993 ayında başlatılmıştı. O yıllarda daha çok eski doğu bloğu ölkeler envanterinde yer alan, çift bazlı katı yakıtlı, 8 km. menzilli roketi olan, 12 lançerli, modöler yapıda, yerden çekili kundaktan veya silah sistemi bir kamyonetin kasasına monte edilerek ateşlenen bir silah sistemiydi.

Proje kapsamında;

- Silah Sisteminin, Askeri 1011. Ana Tamir Fabrikasınca, emsallerine göre daha modern ve kullanışlı hale getirilmesi,

- MKEK'ndan, üretim kabiliyeti olan çift bazlı katı yakıtı kullanarak 8 km. menzilli roketini üretmesi,

- Roketsan'dan ise, çift bazlı katı yakıtlı çalışan roketin 8 km. olan menzilinin, çift bazlı yakıtı göre daha enerjetik olan ve teknolojisine sahip olduğu kompozit yakıtı kullanarak 8 km.nin üstüne çıkarılması istenmişti.

Daha öncede belirttiğim üzere, K.K. Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.nımız Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn.Ünal TAMGAÇ , Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Müdürümüz ise, Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent KARAN'dı. 107 mm.lik Silah Sistemi Geliştirilmesi Projesi (BAYRAK Projesi) Proje Subayı Yük. Müh. Yzb.Sn. Sn.Suat ILGAZ ve 107 mm.lik Roket Geliştirilmesi Projesi (ANADOLU Projesi) Proje subayı da bendim (Yük. Müh. Bnb. Nevzat ÇAĞLAYAN'dı).

Elimizdeki örnek 107 mm.lik Silah Sistemi ve roketleri ile ilk deneme atışı, büyük bir heyecan ile , 22 Eylül 1993 tarihinde, Konya Karapınar Atış Poligonu Grup K.İğında, K.K. Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.İğından ben ve Yük. Müh. Yzb.Sn.Suat ILGAZ ile Topçu ve Füze Okul K. İğından katılan Top. Yb.Sn. Serdar KERMAN, Top .Yb.Sn. Ali Nergiz ve ismini hatırlayamadığım, Piyade Okulundan katılan bir Piyade Albay'ımızın katılımı ile oluşturulmuş heyet tarafından gerçekleştirilmişti.

(Orijinal 107 mm.lik ÇNRA Silah Sisteminin, 22 Eylül 1993 tarihinde yapılan ilk deneme atışı anısına çekilmiş olan yandaki fotoğrafta; Karapınar Atış Poligonu Grup K. Emekli Topçu Alb. Sn. İbrahim KARABACAK, K.K. Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk.İğından Yük.Müh. Bnb.Nevzat ÇAĞLAYAN, Topçu ve Füze Okul K.İğından Top.Yb.Sn. Serdar KERMAN, Top . Yb.Sn. Ali Nergiz ve ismini hatırlayamadığım Piyade Okulundan katılan bir Piyade Albay'ımız yer almaktadır.)

Elimizde silah sistemi ve roketlerinin kullanımı ve güvenilirliği konusunda detaylı bir bilgi yoktu. Çok şükür ki, tecrübelerimiz ve mevcut bilgi birikimimiz ile gerçekleştirdiğimiz deneme atışını kazasız olarak tamamlamış ve roketlerin 8 km. menzile gittiğini görmüştük.

Projede, tüm üst yöneticiler ile birlikte, K. K. Tek. ve Prj. Ynt. Dairesi, 1011. Ana Tamir Fabrikası, MKEK, Roketsan ve Topçu ve Füze Okul K.lığından görev alan tüm ilgililer, büyük bir heyecan ve istek ile ve zamanla yarışarak projeye katkı veriyorlardı.

(Ancak burada , projenin hemen başında yaşanan bir anıyı da paylaşmak isterim: K.K. Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk. Emekli Yük. Müh.Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ, Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent KARAN ve ben (Proje Subayı Yük. Müh. Bnb. Nevzat ÇAĞLAYAN), başlatılması planlanan proje ile ilgili ön bir görüşme yapmak üzere bir gün, Elmadağ'daki MKEK Roket Fabrikası Müdürlüğünü ve Roketsan'ı ziyaret etmiştik .

Bu ziyaret esnasında, MKEK Roket Fb. Md.lüğü, orijinal roketde olan aynı yakıtı kullanacakları için, projeyi olumlu karşılamışlardı. Ancak Roketsan Genel Müdürü Sn. Erk İNGER ile birlikte görüşmeye katılan Roketsan'ın o tarihteki bazı üst yöneticileri, söz konusu çift bazlı katı yakıtlı orijinal roketin menzilin, ilk defa yapılacak çalışma ile, kompozit yakıt kullanılmak suretiyle artırılmasının; roketin nozullarının, çift bazlı katı yakıtı göre, daha enerjik olan kompozit yakıt nedeni ile ulaşılacak yüksek sıcaklığa dayanmayacağı yönündeki endişelerini dile getirerek, projeye pek sıcak bakmıyorlardı.

Daire Başkanımızın Roketsan Genel Müdürü Sn. Erk İNGER'i, projeye başlanması yönündeki ısrarlı telefonları sonucu, Genel Müdürün çalışma arkadaşlarını, Roketsan'ın geleceği için yeni proje yapmak zorunluluğunda olduğu yönünde düşüncelerini ileri sürerek ikna etmesi ile proje çalışması başlatılmıştı. Roketsan ise, nozulda yaşanacak problemi, yeni bir tasarım yaparak aşacaktı.)

Eylül 1993'de başlatılan Projenin geliştirme dönemi, Mart 1994 tarihinde yani 7 ay gibi çok kısa bir sürede, başarı ile sonuçlandırılmış ve geliştirilen silah sistemi ve roketleri, 18 Mart 1994 tarihinde, K.K.K lığı karargahında, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.Emekli Yük. Müh.Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ tarafından Gnkur Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn.Doğan GÜREŞ'e, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI ve dönemin K.K. Kur. Bşk.Korg. Sn. Atilla ATEŞ'in de bulunduğu bir ortamda sunulmuştu.

(Yukarıdaki fotoğraflar, yurt içinde geliştirilen 107 mm.lik ÇNRA ve Roketinin, 18 Mart 1994 tarihinde, K.K.K.lığı Karargahında Gnkur. Bşk. Rahmetli Emekli Orgeneral Sn. Doğan GÜREŞ'e K.K. Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığına takdimi sırasında çekilmiştir. Fotoğraflarda, Gnkur. Bşk. dışında, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI, dönemin K.K. Kur.Bşk. Korg. Sn. Atilla ATEŞ, diğer ilgili generaller ve K.K.Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk. lığından ise, Daire Bşk. Emekli Yük. Müh.Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ, Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. Emekli Müh. Alb.Sn.

Projede, seri üretim gerçekleşmiş, 1011 Ana Tamir Fb. Md.lüğünce üretilen silah sistemi ve MKEK'nca üretilen kısa menzilli (8km.), ROKETSAN'ca üretilen uzun menzilli (11km.) roketleri envantere girmişti.

Böylece Roketsan, ilk defa kendi geliştirdiği, ilk özgün ürününe (107 mm.lik uzun menzilli roket) kavuşarak; tasarlanana üreten değil, kendi tasarladığını üreten bir firma haline gelmiş olacaktı. Daha sonra da, 107 mm.lik ÇNRA Silah Sistemini ürün yelpazesine dahil edecek ve TSK ihtiyacını karşıladığı gibi, ihraç da edecekti.

122 MM.LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİ VE ROKETİ PROJESİ NASIL BAŞLADI ?

“107 mm.lik ÇNRA ve Roketi Geliştirme” projesinden sonra, K.K. Tek.ve Prj. Ynt. Dairesi Başkanlığının; “122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi”nin yurtiçi imkanlar ile geliştirilerek üretilebileceği yönündeki teklifi, dönemin K. K.Kur. Bşk. Korg. Sn.Atilla ATEŞ'e ve daha sonra da K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI'ya sunulmuş ve uygun görülmüştü. Müteakiben Gnkur. Bşk.lığından da gereken onay alınmıştı.

Gerek K.K.K.lığı Komuta Katınca, gerekse Gnkur. Bşk.lığına projenin başlatılmasının uygun görülmesinde; “107 mm.lik ÇNRA ve Roketi Geliştirme Projesi”nde elde edilen başarının yanı sıra, o yıllarda K.K.Tek. ve Prj. Ynt. Dairesince yönetilen diğer projelerde elde edilen başarıların ve Daire Bşk. lığına olan güvenin önemli rolü olduğunu değerlendirmekteyim.

Temin edilen orijinal 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi, K.K.K.lığı iç bahçesinde; K.K. Tek. ve Prj. Ynt.D. Bşk. Emekli Yük. Müh.Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ tarafından, 31 Mayıs 1994 tarihinde, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI'ya ve karargahdaki diğer ilgili generallere takdim edilerek, silah sistemi ile ilgili bilgi verilmişti. Daha sonra ise, tüm heyetçe karargah küçük toplantı salonuna geçilmişti. Orada, K.K. K., Daire Başkanımıza; “ Bu silah sistemini ve roketini yurtiçinde yapın. Ancak Siz, Tek. ve Prj. Ynt. Dairesi olarak, her şeyi hızlı yapıyorsunuz; bunu da 3 ayda yapın;20 km. olan menzilini de 30 km.nin üstüne çıkarın” diyecekti. Daire Bşk.nımızda, 3 aylık sürenin çok kısa olduğunu, en azından bir yıl süre vermelerini isteyecekti. Bunun üzerine K.K.K. ise; “Bugün 31 Mayıs 1994, Silah sistemi ve 30 km. nin üstünde olacak roketi 31 Mayıs 1995 tarihine kadar hazır olsun.” emrini verecekti.

Haziran 1994 Ayının ortalarında, K.K. K.lığından yayınlanan ve MKEK ile Roketsan'a da gönderilen bir yazı ile, K.K. Tek. ve Prj Ynt. D. Bşk.lığı koordinatörlüğünde, söz konusu yurtiçi geliştirme projesinin başlatıldığı belirtilmişti.

(Burada bir anımı , Sizler ile paylaşmak isterim. Daire Başkanımızca Projenin başlatılması için, K.K. Kur.Bşk.na ve K.K.K. nına yapılan sunumlardan olumlu sonuç alınması üzerine, dönemin K.K.Kur. Bşk. Korg.Sn. Atilla ATEŞ imzası ile, projenin K.K. K.lığına başlatılmasına onay almak için, Nisan 1994 Ayının ortalarında, Gnkur. Bşk.lığına gönderilmek üzere bir yazı hazırlanmıştı.

Proje subayı olarak bu yazının, karargah içinde ilgili başkanlıklardan koordine parafının alınması esnasında, bazı komutanlarımızın “Bu silah sistemi ve roketi savunma sanayimizin imkanları ile yapılabilir mi?’ diye bana sorup, yurtiçinde yapılabilmesi konusunda endişelerini dile getirmeleri üzerine; onlara, 18 Mart 1994 tarihinde, Gnkur. Bşk.nına da arz edilerek, başarı ile sonuçlandırılmış

olan, "107 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Projesi"ni örnek verip, bu silah sistemi ve roketinin de savunma sanayimiz tarafından yapılacağına olan inancımızı belirtecektim. Yine de endişelerini dile getirmekle birlikte uygun görüş vereceklerdi ve yazı K.K.Kur. Bşk. nın imzası ile Gnkur Bşk.lığına gönderilecekti.)

MKEK ve Roketsan'dan, diğer ülkelerin envanterinde tekerlekli bir araç üstündeki kundak üzerinde, 40 lançer şeklinde tertiplenmiş olan silah sisteminin, emsallerine göre daha modern ve kullanışlı hale getirilmesi,

- MKEK'ndan üretim kabiliyeti olan çift bazlı katı yakıtı kullanarak 20 km. menzilli roketini üretmesi,

- Roketsan'dan ise, çift bazlı katı yakıtla çalışan roketinin 20 km. olan menzilin, çift bazlı yakıtla göre daha enerjetik olan, teknolojisine sahip olduğu kompozit yakıtı kullanarak 30 km.nin üstüne çıkarılması istenmişti.

MKEK'da ve Roketsan'da işe, örnek bir adet 122 mm.lik ÇNRA Silah sistemi ve belirli miktarda roketi üzerinde inceleme yapılarak başlanmıştı.

(Yukarıdaki fotoğraflar Roketsan ve Kalekalıp A.Ş yetkilileri ile birlikte Kalekalıp'ta (İstanbul) yapılan bir proje gözden geçirme toplantısı ve silah sistemine ait üretilen parçaların yerinde incelemesini göstermektedir. Fotoğraflarda Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ, 122 mm.lik Roket Geliştirme Proje Sb. Yük. Müh. Bnb. Nevzat ÇAĞLAYAN, 122 mm.lik ÇNRA Silahı Geliştirme Proje Sb. Yük.Müh.Yzb. Suat ILGAZ, Roketsan Ynt.Krl.Bşk.V. ve Kalekalıp Gn.Md. Sn. Dr. Kemal SÖZEN, Roketsan Gn.Md. Sn. Erk İNGER, Programlar ve Mühendislikten Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn.Dr.Atilla YÜCEL ve diğer yetkililer yer almaktadır.)

PROJE İLE İLGİLİ YAŞANAN İLGİNÇ OLAYLAR :

1. ÖRNEK SİLAH SİSTEMİNİN İLK DEFA DENENMESİ :

Elimizdeki örnek 122 mm.lik silah sistemi ve roketleri ile ilk deneme atışı, yine büyük bir heyecan ile, Haziran 1994 Ayının başında, Konya Karapınar Atış Poligonu Grup K.lığında, K.K. Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığından ben (Yük. Müh.Bnb. Nevzat ÇAĞLAYAN) ve Yük. Müh. Yzb. Sn. Suat ILGAZ ile, Topçu ve Füze Okul K.lığından katılan heyetle birlikte gerçekleştirilmişti.

Silah Sistemi ve Roketleri, Topçu ve Füze Okulundan gelen heyet tarafından ilk defa görülmüştü. Elimizde de silah sistemi ve roketinin kullanımı ve güvenilirliği konusunda detaylı bilgi yoktu. Deneme atışı sırasında, atış alanının belirli noktalarına gözetleme için ekipler gönderecektik. Ancak silah sisteminin ve roketlerin güvenilirliği konusunda şüphesiz tam olarak emin değildik. Atışlar yine tecrübelerimiz ve mevcut bilgi birikimimiz ile gerçekleştirilecekti. Ancak tabi ki, her zaman olduğu gibi, atış emniyeti ve can güvenliği ile ilgili tedbirler esastı.

Deneme atışı sırasında, silah başındaki bizler ve ileri gözetleyiciler için risk vardı. Özellikle ileri gözetleyici olarak görevlendirilecek personelde tedirginlik hissetmem üzerine, düşük rütbeli, genç personelden oluşmuş bu heyete, orada bulunan en yüksek rütbeli subay olarak , bir konuşma yapmış ve bu silah sisteminin testinin yapılmasının önemini vurgulayarak, bu görevin yapılmasının Komutanlarımızca bizlere verildiğini, bizden bu görevi her türlü emniyet tedbiri alınmak kaydıyla, gerçekleştirmemizin istendiğini belirtmiştim. Gerekli tüm atış ve çevre emniyet tedbirleri alınmak suretiyle, deneme atışını başarı ile tamamlamış ve roketlerin 20 km. menzile gittiğini görmüştük.

2. ATILAN ROKETLERİN HEDEFTE GÖZLENEMEMESİ :

Proje esnasında yaşadığımız ilginç olaylardan birisi ise, Roketsan ile Karapınar Atış Alanında sabit lançerden yapılan ilk atışa göre, daha ileri menzillere yapılan atışlı testler sırasında, atılan roketlerin havada kaybolması ve hedefte düştüğü yerin ileri gözetleyicilerce gözlenememesiydi.

Önce düşen roketleri bulmak için atış alanında, Dr. Yavuz AKA ve diğer Roketsan personeli ile birlikte ekip olarak yürüyerek arama yapmıştık. Ancak atış alanının büyüklüğü ve daha önce yapılan mühimmat atışları ile, hedef bölgesinde mevcut patlamamış mühimmatın yarattığı kirliliğin risk teşkil etmesi nedeni ile bu tür aramaya son verip; K.K.K.İğınca tahsis edilen helikopterin alçak uçuşu ile eski düşen roketleri bulmuştuk. Ayrıca o gün yeni atışlar yapılmış ve atış sonrası hemen helikopterin atış alanında alçak uçuşu ile de düşen roketler bulunmuştu.

Ancak roketlerin hedefe varmadan erken düşmesinin nedenini kesin olarak bulmak için ileri tetkiklere ihtiyaç vardı. Roketsan'ın o yıllarda elinde bulunan ekipmanlarla sorunun çözülmemesi üzerine, Aselsan'dan ödünç olarak termal kamera getirtilmişti.

Kızıl ötesi kamera ile gözlenerek yapılan atışlarda, atıştan hemen sonra roketlerden, kırmızı noktalar halinde kopan parçalar olduğu görüldü. Yapılan tetkikler ve değerlendirmeler sonucunda ; roket üzerindeki kanatların, belli bir menzil ve irtifadan sonra, havadaki sürtünme gücüne dayanamayıp koptuğu anlaşılmıştı.

Şüphesiz bu durum, dünyada diğer ülkelerde yaygın olarak kullanılan 122mm.lik roketlerdeki çift bazlı katı yakıt yerine ,daha enerjetik katı yakıt kullanılması sonucuydu. Müteakiben orijinal roketi göre tasarlanmış roket kanatlarının tasarımı değiştirilerek sorun aşılmıştı. Bu sorun, üzerinde çok yoğun çalışma yapılarak ve çok sayıda atışlar yapılarak çözülebilmışti.

3. 122 MM. LİK ROKETİN İLK DEFA MAKSİMUM MENZİLİNİN DENENMESİ :

Proje, her aşamasında, her seviyedeki çalışan ve yöneticiler tarafından riskler alınarak yürütülüyordu. Buna örnek olarak aşağıdaki anıyı paylaşmak istedim :

Karapınar Atış Alanının genişliği 5 km., derinliği ise 40 km.dir. Atış alanında atışlar, atış alanının girişinden 5 km. uzaklıktaki alandan yapılyordu. Roketsan'ca geliştirilmiş olan 122mm.lik roketin ilk defa, 33 km. menzile ulaşip ulaşmayacağı denenecekti. Herkes çok heyecanlıydı. Roketsan ekibince yapılan hesaplamalar sonucu, lançere verilecek yükseliş ile, roketin atış alanı içine düşmesi öngörülmele birlikte; maksimum menzil deneme atışının ilk defa yapılması nedeni ile, cansız harp başlıklı roketin atış alanının dışına düşme ihtimali de olduğunu belirtecekti.

O gün atış alanının dışında da, Atış Poligonu Grup K.lığına ilave tedbirler alınmasına rağmen; atışın yapıldığı anda, genelde boş bir alan olmakla birlikte, atış alanı dışındaki alanda da , atış emniyetinin tam olduğundan emin olmak zordu. Deneme atışının, bu riske rağmen yapılması için, Roketsan ekibi karar verilmesini istiyordu. O tarihlerde Karapınar Atış Poligonu Grup Komutanı Emekli Top . Alb. Sn. İbrahim KARABACAK'da, Şube Müdürümüz Emekli Müh. Alb.Sn. Bülent KARAN'ın kararı vermesinin uygun olacağını belirtmişti. Emekli Müh. Alb. Sn.Bülent KARAN da riskin sorumluluğunu alarak atışın yapılması direktifini vermişti. Atış yapılmış, roket atış alanının içinde, hemen atış alanı sınırına yakın düşmüştü. Böylece, roketin ilk maksimum menzile atışı denenmişti.

(Fotoğraflar çeşitli zamanlarda, Karapınar Atış Poligonunda yapılmış olan atışlı denemeler esnasında çekilmiştir. Fotoğraflarda, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığından Yük. Müh.Bnb. Nevzat ÇAĞLAYAN ve Yük.Müh.Yzb. Sn. Suat ILGAZ; Topçu ve Füze Okulu K.lığından Emekli Top.Alb. Sn. Serdar KERMAN, Roketsan'dan Genel Müdür Sn. Erk İNGER, Genel Müdür Yardımcıları Sn.Dr.Atıla YÜCEL ve Sn. Hüseyin BAYSAK, Kalite Direktörü Sn.Naci ÖZERTEN, Kalite Direktörlüğünden Md. Sn.Ali Karaaslan, Sn. Feridun GÜRER, Mühendislik-Geliştirme (MüGE) Direktörlüğünden Md. Sn. Dr. Yavuz AKA ve diğer Roketsan ekibi yer almaktadır.)

122 mm.lik Çok Namlulu Roketatar (ÇNRA) Silah Sistemi ve Roketi Projesi, Roketsan ve Anılar(Devamı)

İKİNCİ BÖLÜM :

PROJE İLE İLGİLİ YAŞANAN İLGİNÇ OLAYLAR (DEVAMI) :

4. GÖSTERİ ATIŞI SIRASINDA LANÇER KUNDAĞININ KONTROL DIŞI DÖNMESİ :

Bana göre projenin geleceğini etkileyebilecek kritik iki olay yaşamıştık. Bunlardan ilki aşağıda anlatacağım olaydır.

122 mm. lik ÇNRA silah sistemi ve roketi projesi ile ilgili olarak , 01 Şubat 1995 tarihinde, Roketsan tesislerinde, K.K. Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığı, Roketsan, Kalekalıp ve Savronik Firmalarından da ilgililerin katıldığı, geniş kapsamlı bir proje değerlendirme toplantısı yapılmıştı.

(Yukarıdaki fotoğraflar, 01 Şubat 1995 Tarihinde, Roketsan tesislerinde yapılan "122mm.lik ÇNRA ve Roketi Projesi " değerlendirme toplantısı anısına çekilmiştir. Fotoğraflarda, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığından Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent KARAN, Yük. Müh. Yb. Nevzat ÇAĞLAYAN, Yük. Müh. Yzb. Sn.Suat ILGAZ ,Topçu ve Füze Okul K.lığından temsilci ve isimlerini hatırladığım kadarı ile Roketsan'dan Genel Müdür Yardımcısı Sn.Dr. Atilla YÜCEL, Kalite Direktörü Sn.Naci ÖZERTEN, MüGE'den Müdür Sn. Dr. Yavuz AKA, Proje Koordinatörü Sn. Utku TÜZÜNER, üretimde görevli Merhum Sn. Ahmet YİĞİN , Proje Yöneticisi Sn. Orhan TANER, Kalekalıp'dan İsmail KARGI, Savronik'den Sn.Kenan IŞIK yer almıştır. O gün fotoğrafta yer almamış olmakla birlikte, toplantı ve çalışmalara katılmış olan, projede katkıları olan Savronik'den Sn. Mustafa KULA'yı da anmak isterim.)

Geliştirilen ilk 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi ise, söz konusu proje değerlendirme toplantısını müteakiben, 08 Şubat 1995 tarihinde, Roketsan tesislerinde, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet BAYAR'a, K.K.K.lığı karargahından katılan diğer ilgili generallerin ve subayların da hazır bulunduğu bir ortamda, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığına takdim edilmişti.

(Yukarıdaki fotoğraflar, 08 Şubat 1995 Tarihinde, Roketsan tesislerinde, geliştirilen 122 mm.lik ÇNRA ve roketi'nin, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn.Hikmet BAYAR'a , K.K.K.İğî karargahından katılan diğer ilgili generallerin ve subayların da hazır bulunduğu bir ortamda, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.İğînce takdim edilmesi sırasında çekilmiştir. Fotoğraflarda , K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.İğîndan Emekli Yük. Müh. Tuğg.Sn. Ünal TAMGAÇ, Emekli Müh. Alb.Sn. Bülent KARAN, Yük. Müh. Yb. Nevzat ÇAĞLAYAN, Yük. Müh. Yzb.Sn. Suat ILGAZ ve Roketsan'dan Ynt. Krl.Bşk. Merhum Sn.T. Fikret SAATÇIOĞLU, Ynt. Krl. Bşk.V. ve Kalekalıp Genel Müdürü Sn.Dr. Kemal SÖZEN, Ynt. Krl. Danışmanı Emekli General Sn. Ali Rıza BALTA, Genel Müdür Sn. Erk İNGER, Genel Müdür Yrd.cısı Sn. Atila YÜCEL, Genel Müdür Yrd.cısı Sn. Hüseyin BAYSAK, Yeni Programlar ve Pazarlama Direktörü Sn. Kaya YAZGAN ve diğer yöneticiler yer almaktadır.)

Daha sonra da, 17 Mayıs 1995 tarihinde, K.K.Tek ve Prj. Ynt D. Bşk.İğî koordinasyonunda yurt içinde geliştirilen tüm silah ve mühimmat sistemleri sergilenerek ve bazı sistemlerin de atışları yapılarak Gnkur. Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı Karadayı'ya; K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet BAYAR ve K.K.Kur. Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn.Doğu AKTULGA'nın da katılımıyla, Karapınar Atış Alanında takdim edilmesi planlanmıştır.

Sergilenecek ve atışı yapılacak sistemler arasında, bize göre geliştirme çalıştırmaları sonuçlandırılmış olan "122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi" de vardı. Bu takdimden olumlu sonuç alınırca, seri üretim için ilk parti siparişi verilmesi gündeme gelecekti. Takdim gününden hemen önce, atış alanında 33 km. menzile yapılan prova atışlarında herhangi bir sorun yaşanmamıştı.

Takdim günü heyet, helikopterler ile atış alanına gelmişti. Gnkur.Bşk.İğîndan , K.K.K.İğîndan çok sayıda general ve subay da takdime katılıyordu. Önce sergilenen sistemler başında heyete bilgi sunulmuştu. Daire Başkanımızın direktifi gereği, 122 mm.lik Roketi Proje Subayı olarak ben (Yük. Müh. Yb.Nevzat ÇAĞLAYAN), 122 mm.lik Silah Sistemini de Proje Subayı olarak Yük. Müh. Yzb. Sn. Suat ILGAZ heyete sunmuştu.

(Yukarıdaki fotoğraflar, 17 Mayıs 1995 Tarihinde , Karapınar Atış Alanında ,geliştirilen 107 ve 122mm.lik ÇNRA Silah Sistemlerinin ve Roketlerinin , Gnkur. Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı Karadayı'ya takdimi esnasında çekilmiştir. Fotoğraflarda Gnkur. Bşk. dışında, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet BAYAR, K.K.Kur. Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn.Doğu AKTULGA , Gnkur. Bşk.lığı ve K.K.K.lığından diğer ilgili general ve subaylar, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığından Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn.Ünal TAMGAÇ, Emekli Müh. Alb.Sn. Bülent KARAN, Yük. Müh. Yb. Nevzat ÇAĞLAYAN, Yük. Müh. Yzb. Sn.Suat ILGAZ ve Roketsan'dan Ynt. Krl. Bşk. Merhum Sn. T. Fikret SAATÇIOĞLU, Genel Müdür Sn. Erk İNGER ve MKEK Genel Müdürü Merhum Sn. Emin GÖK ve ilgili kurumlardan diğer personel yer almaktadır.)

122 mm.lik ÇNRA Silah Sisteminin atışlı gösterisi başladığında, Daire başkanımız Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ , Şube Müdürümüz Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent KARAN, Müh. Yzb.Sn. Cemal GEÇİLMEZ gelen heyetler ile birlikte " Gözetleme Kulesi"nde bulunuyorlardı. Gözetleme Kulesinin hemen altında bulunan,122mm.lik ÇNRA Silah Sistemi Proje Subayı Yük. Müh. Yzb. Sn. Suat ILGAZ da, ileri gözetleyiciler ile, silah başındakiler ve Gözetleme Kulesindekilerin arasında telsiz konuşmalarının yapılmasını koordine ediyordu.

Gözetleme Kulesinde ayrıca, Roketsan Yönetim Kurulu Başkanı Merhum Sn.T. Fikret SAATÇIOĞLU, Roketsan Yönetim Kurulu Başkan Vekili ve Kalekalıp Genel Müdürü Sn. Dr. Kemal SÖZEN, MKEK Genel Müdürü Merhum Sn. Emin GÖK ve diğer sivil davetliler de bulunuyordu.

Şube Müdürümüz mikrofon ile, gözetleme kulesi dışında, atış alanında bulunanlarca da duyulacak şekilde, atışı yapılacak projeler ve atış programı hakkında heyete bilgi veriyor; sırası ile sistemlerin atışının yapılması için atış alanında, sistemlerin başındaki görevlilere de atışın başlatılması için direktif veriyordu.

Ben de Roketsan'dan ilgili personel ile (Sn. Dr.Yavuz AKA, Sn. Ali KARAASLAN ve Sn. Feridun GÜRER ile) birlikte atış yapılacak silahın yakınında bulunuyordum. Silah başında ise, Emekli Topçu Alb.Serdar Kerman,isini hatırlayamadığım bir Astsubayımız ve Savronik'ten Kenan Işık bulunuyordu. İleri gözetlemede ise, hatırlayabildiğim kadarı ile, Genel Müdür Sn.Erk İNGER, Genel Müdür Yardımcısı Sn.Dr. Atilla YÜCEL, Kalite Direktörü Sn. Naci ÖZERTEN, Sn.Dr.Mahir ÇAKIROĞLU, Sn. Dr.Tuğrul TINAZTEPE bulunuyordu.

Bizler çok heyecanlıydık ve tarihi bir gün yaşıyorduk. Silah sisteminden ve roketinden, en son yapılan atışlı testlerde bir sorun yaşamadığımız için emindik. Heyetin ise, sergilenen sistemlerin başında, sistemler ile ilgili yapılan takdimlerden ve gördükleri geliştirilen sistemlerden memnun olduklarını hissetmiştik. Ancak olaylar hiç de beklediğimiz gibi gelişmeyecekti.

Sıra bize gelince, Emekli Müh. Alb. Sn. Bülent KARAN'ın direktifi ile, 122mm.lik ÇNRA silah sisteminin atışı başlatılmıştı. Planlandığı üzere, önce tek tek 4 adet roket kısa aralıklar ile 33 üncü km. menzile atılmış; daha sonra da, iki saniyede bir ateşlemenin olacağı, 8 adetlik seri, canlı harp başlıklı atışa geçilmişti.

Seri atışlarda, lançer kundağının kontrolsüz bir şekilde sağa döndüğünü ve dönmeye devam ederek, beklenen istikamet dışında , dört ayrı istikamete roketlerin sevk olduğunu görecektik. Seri olarak başlatılan 8 roketin atışı ise, ancak 4 ncü roket atışından sonra durdurulabilecekti.

Roketlerin beklenen istikamet dışında farklı yönlere gittiğinin görülmesi üzerine, Gnkur. Bşk. tarafından “Bizi getiren helikopterler kalsın. Çevrede uçuş yapsın. Roketlerin mezkun mahale düşüp düşmediği; bir kayıp, hasar olup olmadığını incelesin; bize raporlasın; atışlı gösteriye de , planlanan diğer sistemlerin atışlarının yapılması ile devam edilsin ”direktifi verilecekti.

Ben ve diğer arkadaşlarım ise, silah başında büyük bir şaşkınlık ve üzüntü içindeydik. Projenin, Türkiye’deki daha önceki geliştirme projelerinde olduğu gibi, bu karşılaşılan başarısızlık nedeni ile iptal edilebileceğini, bu projede görev alan K.K.K.lığı, Roketsan ve Roketsan’ın altında, bu projede sorumluluk almış Kalekalp, Savronik Firmaları mensupları için de olumsuz gelişmeler olacağını tahmin ediyordum.

Ancak esas ilk aklıma gelen korkum, atış alanı dışında 4 ayrı istikamete giden, canlı harp başlığına sahip roketlerin, birilerine zarar vermiş olma ihtimaliydi. Şu anda bile bu satırları yazarken, o günkü heyecanı ve birilerine zarar verme ihtimalinin yarattığı duyguyu yeniden yaşıyorum.

Çevrede inceleme yapan helikopterler dönmüş, çok şükür ki büyük bir şans eseri, roketlerin dördünün de çevrede boş alanlara düştüğünü raporlamışlardı. Bu büyük kaza, çok ucuz atlatılmıştı.

(Daha sonra Daire Başkanımız, “Kazanın herhangi bir can ve mal kaybına sebebiyet vermediğinin öğrenilmesi ile, sanırım gerilen ortamı biraz yumuşatmak amacıyla , bu projenin gerçekleşeceğine de pek inanmadıklarından olsa gerek, “Gözetleme Kulesi”nde, samimi olduğum iki general arkadaşım, bana üzerinde, “ Dikkat, dikkat, Ünal Paşa’nın roketleri Konya’ya doğru gelmektedir. Konya’dan sonra, Ankara’ya mı yoksa Afyon’a mı gideceğinin bildirilmesi.” notunu iletiler ” diye bizler ile bu anısını paylaşacaktı.)

Gnkur. Bşk. Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI’nın ise, o gün atış alanından ayrılırken, kendisini uğurlayan heyete, bizler için sürpriz olacak şu konuşmayı yaptığını öğrenecektik :

“Arge çalışmalarında bu tür kazalar olabilir. ABD’de de, Challenger Uzay Mekiği, fırlatıldıktan kısa bir süre sonra havada infilak etti. Ancak çalışmalara devam edildi. Sizler de moralinizi bozmayın. Çalışmaya devam edin. Hatayı bulup gerekli tedbirleri alın ve silah sistemi ile tekrar atışlı deneme yapın ve bana da sonucu bildirin. Bu sistemlerin ihraç edildiğini de göreceğiz.”

(Bilindiği üzere, Challenger Uzay Mekiği, ilk uçuşunu 04 Nisan 1983 tarihinde yapmıştı. 10’uncu ve son uçuşunu ise 28 Ocak 1986’da yapmış ve kalkıştan 73 saniye sonra infilak etmiş; yedi mürettebatı hayatını kaybetmişti. Bu kazadan sonra, NASA çalışmalarına devam etmiş ve altı yıl aradan sonra, “Endeavour” adıyla, yeni bir uzay mekiğini kullanmaya başlamıştı .)

Daha sonra, yaşanan olayın silah sistemindeki bir hatadan kaynaklandığını öğrenecektik. Kundağın bu tür olaylar nedeni ile istem dışı dönmemesi için, üzerinde var olan kilide göre yeni, daha güçlü bir kilit mekanizması yapılacaktı. Eylül 1995 ayında, yapılan atışlı denemede başarılı sonuç alınması ile projenin önü açılmış olacaktı.

Bu olay ile bir kere daha, savunma sektörünün mükemmeliyet üzerine kurulu bir sektör olduğunu, hata kabul etmediğini, sıfır hata ile çalışılması gerektiğini; üniversitedeki eğitimim sırasında ilk defa bir hocamdan duyduğum "Bir zincir, en zayıf halkası kadar kuvvetlidir." sözünün ne kadar doğru bir söz olduğunu yaşayarak öğrenecektim.

5. İLK PARTİ SERİ ÜRETİM SİPARİŞİNİN VERİLMESİ :

Eylül 1995 ayında, Şube Müdürüm Emekli Mühendis Alb. Sn. Bülent KARAN'ın MSB.İğİ ARGE Daire Başkanı olarak atanmasından sonra, Şube Müdürü olmam nedeniyle, projedeki sorumluluğum daha da artmıştı. 122 mm.lik roket geliştirilmesi proje subayı ise Müh.Yzb. Sn. Cemal GEÇİLMEZ olmuştu.

Sonuç olarak, Haziran 1994 ayının ortalarında başlayan projenin geliştirme dönemi, Eylül 1995 ayında başarı ile sonuçlandırılmıştı. Roketlerin ise, atış alanının müsaade ettiği limit olan 33 km.ye yapılan test atışları ile, 33 km etkili menzile sahip olduğu görülmüştü. (Daha sonraki yıllarda ise, silah sistemi ilave tedbirler alınarak atış alanının dışında konumlandırılıp, yapılan atışlı testlerde roketin 40 km. etkili menzili olduğu görülmüştür.)

Roketsan böylece, bu proje ile de, roketi ile birlikte komple silah sistemini kapsayan, ikinci özgün ürününe (122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi) kavuşmuş olacaktı. Roketsan artık, özgün olarak komple roket ve silah sistemi tasarımcısı ve üreticisi haline gelmişti.

Silah sistemi ve roketi ile; yeni bir teknoloji transferi olmadan, tamamen yurtiçi imkanlar ile, bu kadar kısa sürede, başarı ile gerçekleştirilen başka bir proje var mı; bilemiyorum. Takdirini sizlere bırakıyorum. Silah sistemi için, MKEK'nun geliştirdiği prototip değil, Roketsan'ın geliştirdiği prototip seçilmişti. Ancak MKEK da, 20 km. menzilli (kısa menzilli) 122mm.lik roket geliştirilmesi projesini başarı ile tamamlamış ve MKEK'na seri üretim siparişi verilmişti. Roketsan'a ise, silah sistemi ve roketi için ilk parti seri üretim siparişi, MSB.İğİnce Aralık 1995 Ayında verilmişti.

Roketsan da verilen ilk parti siparişi, atışlı testleri de içeren kabul muayenelerinin başarılı geçmesi ile, K.K.K. İğİnce Aralık 1996 tarihinde teslim etmişti.

6. ENVANTERE ALINACAK 122MM. LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİNE "SAKARYA" İSMİNİN VERİLMESİ :

K.K.Tek.ve Prj .Ynt. D. Bşk. Emekli Yük. Müh. Tuğğ. Ünal TAMGAÇ'ın direktifi ile, ilk defa envantere alınacak 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemine verilecek isim için Komuta Katı'na arz edilmek üzere, bir yazı (andıç) hazırlamıştım. Yazıda, önerilen isimler arasında "SAKARYA "ismi dışında, yanlış hatırlamıyorsam iki isim daha vardı.

Teklif edilen isimleri, Daire Başkanımızın da uygun görmesi ile, yazıyı Komuta Katı'na sunmuştum. K.K.Kur. Bşk.Merhum Emekli Orgeneral Sn.Doğu AKTULGA, verilecek ismin K.K.K. nınca belirlenmesini uygun görmüşlerdi. 1996 yılı sonunda teslim alınmış olan ilk parti 6 adet silah sisteminden birisi, 1997 yılı ocak ayının ilk haftası içinde, K.K.K.İğİ iç bahçesine getirtilerek, Daire Bşk.nımızca K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet KÖKSAL'a takdim edilmişti.

Bu takdim sırasında Sayın K.K.K.; Silah Sistemine , SAKARYA Meydan Muharebesinin tarihimizde önemli bir yeri olduğunu belirterek "SAKARYA" isminin verilmesinin uygun olacağını belirtmişti. Böylece 122 mm.lik ÇNRA silah sisteminin isim babası K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet KÖKSAL olmuştu.

Benim de hazır bulunduğum bu takdimden sonra, K.K.K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet KÖKSAL tarafından bana, Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. olarak , 08 Ocak 1997 tarihli bir takdir yazısı verilecekti. Bu yazıda; takdir yazısının, SAKARYA 122 mm.lik ÇNRA silah sistemi ile 33 km. menzilli mühimmatının geliştirilip imal edilmesi projesinin gerçekleştirilmesinde emeğimin geçmesi nedeni ile verildiği belirtilecekti.

TSK'ndeki görevim süresince, sıralı komutanlarımdan çok sayıda takdir yazısı almıştım. Ancak, başlama, geliştirme, seri üretim ve TSK envanterine alma aşamalarında, projenin yürütülmesinde görev aldığım, yurtiçinde geliştirilmiş olan, böyle büyük bir silah sistemine, emeğimin geçtiğinin belirtilerek verilmiş olan bu takdir yazısının bende ayrı bir yeri olmuştur.

7. PROJEYE TOPÇU VE FÜZE OKUL KOMUTANLIĞININ , KALEKALIP VE SAVRONİK FİRMALARININ KATKILARI :

Proje Grubunda; kullanıcı sınıftan (Topçu ve Füze Okul Komutanlığı'ndan) personel de yer almıştı. Topçu sınıfı temsilcileri ile çok yakın çalışılmış ve sürekli iletişim içinde olunmuştu. Projeye, topçu sınıfının temsilcilerinin (özellikle de silah sisteminin, kullanıcı gözüyle bakılarak, daha kullanışlı hale getirilmesinde) önemli katkıları olmuştu. Burada özellikle, projede başından sonuna kadar sürekli görev yapmış ve değerli katkılar sunmuş olan Emekli Topçu Alb. Sn.Serdar KERMAN'ın ismini belirtmek isterim.

Projede, silah sisteminin geliştirilmesinde Roketsan'ın alt yüklenicisi olarak çalışan Kalekalıp Firması önemli sorumluluk almıştı. Geliştirme döneminde, sürekli iyileştirmeler yapılarak ancak üçüncü prototip araçta silah sistemi son şeklini almıştı. Silah Sistemi ile ilgili elektrik/elektronik ve atış kontrol sistemlerinin geliştirilmesinde ise Savronik Firmasının önemli çalışmaları olmuştu. Şüphesiz burada ismini yazamadığım çok sayıda firmanın projeye katkısı olmuştur.

K.K. K. Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet KÖKSAL tarafından Ocak 1997'de, ilk parti siparişler teslim alındıktan sonra, Roketsan ile birlikte, Kalekalıp ve Savronik Firmalarına da, SAKARYA Projesi nedeni ile takdir yazıları verilecekti.

8. SAKARYA 122 MM.LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİ VE ROKETİ'NİN, DÖNEMİN CUMHURBAŞKANI SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL'E TAKDİM EDİLMESİ :

1997 yılı yaz aylarında (tam olarak tarihini hatırlayamıyorum), Ankara'da Kara Kuvvetleri Lojistik Komutanlığında düzenlenen, yurtiçinde geliştirilen sistemlerin sergilenmesi etkinliğine katılmak ve gelen misafirlere "SAKARYA 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi"ni takdim etmek üzere, K.K. Tek.ve Prj Ynt. D. Bşk.lığınca ben (Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. Emekli Yük. Müh. Alb. Nevzat ÇAĞLAYAN) ve benimle aynı şubede çalışan Yük. Müh.Bnb.Sn.Suat ILGAZ ve Müh. Bnb. Sn. Fatih TAN görevlendirilmişti.

Bu etkinlikte ben, o tarihteki Cumhurbaşkanımız Sn. Süleyman DEMİREL'e ,''Sakarya 122mm.lik ÇNRA Silah sistemi ve Roketi''ni takdim edecektim . O akşam bu takdim, televizyonların haber programlarında da yer alacak ve kamuoyunun da projeden bilgisi olacaktı. Daha sonra, Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman DEMİREL'in de projeyi yakından takip etmiş ve zaman zaman proje ile ilgili bilgilendirilmiş olduğunu öğrenecektim.

(Söz konusu etkinlikte ayrıca, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığı koordinesinde, Plan Şb. Md. lüğünce yürütülen, o yıllarda ilk prototipi yapılmış olan "155 mm.lik Modern Çekili Obüs" de; Plan Şube Md.lüğü Proje Sb. Doç.Dr. Yük.Müh.Bnb. Sn. Faruk ELALDI tarafından, üretim ve nihai entegrasyonunun yapıldığı 1011. Ana Tamir Fb.'da görevli Müh. Yzb. Sn. Orhan SAKA ile birlikte, Sayın Cumhurbaşkanı'na takdim edilecekti. Daha sonra söz konusu silah sistemi geliştirilerek, 52 kalibre namluya sahip olacak nihai prototip esas alınmak suretiyle seri olarak üretilecek ve 2002 yılında envantere "PANTER" ismiyle girecekti. İlk altı adet silah sistemi 1011. Ana Tamir Fb.Md.lünce, devamı ise MKEK'nca üretilecekti. Bu projede kazanılan özgüven ile iki yıl faz farkı ile, 155 mm.lik Kundağı Motorlu FIRTINA Obüsünün prototip ve müteakiben seri imalatına geçilebilmişti.)

(Fotoğraf, 1997 yılı yaz aylarında (tam olarak tarihini hatırlayamıyorum) Ankara'da, Kara Kuvvetleri Lojistik Komutanlığında, dönemin Cumhurbaşkanı Sn. Süleyman DEMİREL'e "SAKARYA 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemini ve Roketini"ni takdim etmek üzere hazırlık yaptığımız sırada, K.K. Tek.ve Prj Ynt. D. Bşk.lığından ben (Slh. Müh. Rok. Sis. Şb. Md. Emekli Yük. Müh. Alb. Nevzat ÇAĞLAYAN) ve benimle aynı şubede çalışan Yük. Müh.Bnb.Sn.Suat ILGAZ ve Müh. Bnb. Sn. Fatih TAN ile birlikte, o günün anısına çektiğimiz fotoğraftır.)

9. SAKARYA 122 MM.LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİ VE ROKETİ PROJESİ İLE İLGİLİ YAPILAN ELEŞTİRİLER:

Bana göre projenin geleceğini etkileyebilecek kritik ikinci olay ise, aşağıda anlatacağım olaydır.

25 Aralık 1997 tarihinde Konya Karapınar Atış Alanında, K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığı koordinatörlüğünde geliştirilen tüm sistemlerin, sergilenerek ve uygun olanların ise atışları yapılarak, K.K.K. Emekli Orgeneral Sn. Hüseyin KIVRIKOĞLU'na , K.K. Kur. Bşk.Emekli Orgeneral Sn. Necdet TİMUR ve K.K.K. lığından katılacak diğer ilgili general ve subayların bulunduğu ortamda takdim edilmesi planlanmıştı.

Çok geniş çaplı hazırlık ve organizasyon gerektiren bu gösterinin organize edilmesi görevi ise Daire Başkanımız tarafından, bizim Şubeye (Benim teklif etmem, Daire Bşk.nımız, K.K.Kur. Bşk.nımız ve K.K.K. nımızın uygun görmesi ile Eylül 1997 'de kurulmuş "Roket ve Füze Sistemleri Şubesi"ne) verilmişti. Şubede görevli Müh. Bnb. Sn.Fatih TAN ile birlikte gösteriyi, yoğun bir çalışma ile organize etmeye çalıştık.

Daire Başkanımızın öyle uygun görmesi ile, "Sakarya Silah Sistemi ve Roketi Geliştirme Projesi "ile ilgili olarak, silah sistemi sunumunu ben (Roket ve Füze Sistemleri Şb. Md. Emekli Alb. Nevzat

ÇAĞLAYAN), roketi sunumunu Müh. Bnb. Sn.Fatih TAN ve 107 mm.lik ÇNRA ve roketi sunumu da Yük.Müh. Bnb. Suat ILGAZ yapmıştı.

Gösteri günü, önce sergilenen tüm sistemlerin başında, gelen heyete bilgi sunuldu. Sonra da, Sakarya 122mm.lik ÇNRA silah sistemi dahil, uygun olan sistemlerin atışları gerçekleştirildi. Gösterinin sonrasında, 1997 yılı sonunda teslim alınan SAKARYA Silah Sistemlerinin birliklere teslim töreni yapıldı ve K.K.K. Emekli Orgeneral Sn. Hüseyin KIVRIKOĞLU, yeni envantere girmiş olan SAKARYA silah sistemlerinden birisi üzerine "SAKARYA 122 mm. lik ÇNRA Silah Sistemi" isminin yer aldığı plaketi vidaladı. Atışı başarı ile

gerçekleştiren atış ekibine hediyeler verdi.

(Yukarıdaki fotoğraflar, 25 Aralık 1997 tarihinde , Konya Karapınar Atış Alanında , K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığına "Sakarya 122mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi"nin ve "107 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi"nin, K.K.K. Emekli Orgeneral Sn. Hüseyin KIVRIKOĞLU'na, K.K. Kur. Bşk. Emekli Orgeneral Sn. Necdet TİMUR ve K.K.K. lığından katılan diğer ilgili general ve subayların bulunduğu ortamda takdim edilmesi sırasında çekilmiştir.

Fotoğraflarda ayrıca , K.K. Tek.ve Prj Ynt. D. Bşk.lığından Daire Bşk. Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ, ben (Roket ve Füze Sistemleri Şb. Md. Emekli Yük. Müh. Alb. Nevzat ÇAĞLAYAN), Yük. Müh.Bnb.Sn.Suat ILGAZ, Müh.Bnb.Sn.Fatih TAN ve Topcu ve Füze Okul K.lığından Emekli Topçu Alb. Sn. Serdar KERMAN, Emekli Topçu Albay Sn. Ayhan DERMANLI yer almaktadır.)

Atışlı gösteri ve organizasyon başarıyla gerçekleştirilmişti. Daire Başkanımız ise bana, bu organizasyondan hemen sonra, bu organizasyondaki ve yürüttüğüm projelerdeki başarımları nedeni ile takdir yazısı yazmıştı.

Ancak organizasyonu izlemeye gelen bazı subaylar, sergilenen "Sakarya Silah Sistemi"ni, ABD 'den tedarik edilmiş olan, K.K.K.lığı envanterindeki MLRS (Çok Namlulu Roketatar Silah Sistemi) ile kıyaslayarak, eksiklikler, yetersizlikler olduğunu vurguluyorlardı.

Sakarya Silah Sistemi için, ilk defa böyle bir eleştiri ile karşılaşılması, Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığında görevli, büyük bir özveri ve heyecan ile çalışan tüm ilgili personelin moralini bozmuştu. Buna, Sakarya projesine ve gösterinin organizasyonuna emek vermiş olan ve gelen heyete Daire Başkanımızın uygun görmesi ile, Sakarya silah sistemini ve roketinin takdimini yapan ben de dahildim.

Gösteriden sonra karargahta Komuta Katının emri ile, yurtiçinde geliştirilmekte olan tüm projelerin gözden geçirilmesi çalışması başlatıldı. Önce her proje için, Karargahta ilgili başkanlıklardan çalışma grupları oluşturuldu. Projenin nasıl başladığı, hareket ihtiyacının ve miktarının nasıl ortaya çıktığı, ne aşamada olduğu, geliştirilen sistemlerin özellikleri gibi konular görüşüldü, tartışıldı.

Müteakiben, karargahta önce Kur.Bşk.nının , daha sonra da K.K.K.nın başkanlığında, ilgili general ve subayların katılımı ile yapılan toplantılarda , projeler konusunda tek tek sunumlar yapıldı.

Bu sunumlarım esnasında da, yine bazı subayların, Sakarya Silah sistemini ABD orijinli olan, ABD'de envantere 1983 yılında alınmış olan ve TSK envanterinde az sayıda bulunan, zırhlı, paletli bir araç üzerinde, 12 adet 227 mm. çapında, podlar içinde, 30 km.menzilli roket taşıyan "Çok Namlulu Roketatar Sistemi (M270 MLRS(Multiple- Launch Rocket System) Sistemi)" ile karşılaştırdıklarını, bu sisteme göre eksik yönlerini gündeme getirdiklerini, hatta tedarik fiyatının da pahalı olduğunu söylediklerini gördüm.

Ben de, fiyat pazarlığının içinde bulunmuş bir kişi olarak Roketsan ile nasıl çetin bir şekilde pazarlık yapıldığını bilen biriydim. Sakarya Silah Sistemi ve Roketinin fiyatı ise, MLRS ile kıyaslanmayacak kadar düşüktü ve maliyet – etkin bir çözümdü. Şüphesiz MLRS Sistemi, temel bazı fonksiyonlar aynı olmakla birlikte, o tarihteki Sakarya Silah Sistemine göre daha üstün özellikleri vardı.

Ancak ABD, MLRS silah sisteminin Türkiye'de teknoloji transferi ile veya ortak üretim ile üretimine sıcak bakmadığı gibi, mevcut miktara ilave olarak hazır tedarikinde de problem yaşanıyordu.

(Söz konusu silah sistemi ABD ordusu envanterinde ,1972'den 1979 'a kadar GSRS(General Support Rocket System/Genel Destek Roket Sistemi) ismiyle yer almış ve daha sonra bu sistemde yapılan bazı iyileştirmeler sonucunda, 1983 yılından itibaren ise ABD envanterine MLRS ismiyle girmiştir. MLRS Sisteminin geliştirilmesi, ABD, İngiltere, Batı Almanya , Fransa ve İtalya'nın katıldığı ortak bir çalışma ile olmuştur.)

Ben mümkün olduğunca; projenin karargahta tüm ilgili başkanlıklar ile koordine edilerek başlatıldığını, yapılan sistemin bir geliştirme projesi olduğunu, tüm ilgililerin çok yoğun çalışma ile çok kısa zamanda projeyi hayata geçirdiğini, 122 mm.lik silah sistemine ve roketine, dünyada diğer ülkelerce kullanılan şekline göre, üstün özellikler kazandırıldığını (Roketin menzilinin 20 km.den 33 km.ye çıkarılmış olduğunu, silah sisteminde ise, 6x6 Taktik Tekerlekli araç üzerine mühimmat yükleme vinci konduğunu, 4 hidrolik ayak ile otomatik araç seviyeleme sistemi olduğunu, şoför kabininin zırhlandırıldığını, ateşleme sisteminin iyileştirildiğini, uzaktan ateşleme dışında kabinden de ateşleme imkanının sağlandığını, personel kabini oluşturulduğunu, kabin üzerine 12,7 mm .lik yakın koruma silahı konduğunu ...) ve ilk parti sistemin 1996 yılı sonunda, ikinci parti üretimin de 1997 yılı sonunda envantere alınmış olduğunu, temel fonksiyonlarını yerine getiren bir sistem olduğunu, zamanla sistemin daha da geliştirmeye açık olduğunu belirtmeye çalıştım.

Sunumlarım sonrası gerek Kurmay Başkanımız, gerekse Kuvvet Komutanımız proje ile ilgili yapılan çalışmalar için teşekkür etmelerine rağmen, ben Karapınar'daki sergide ve daha sonra Karargahta yapılan toplantılardaki proje ile ilgili eleştirilere, sanırım SAKARYA Silah Sistemi Projesi ile çok fazla özdeşleşmiş olmam nedeni ile, çok üzümüş ve belki de yapım gereği çok alınmıştım. Projenin kesintiye uğrama ihtimalinin olabileceği endişesini yaşıyordum.

10. SAKARYA 122 MM.LİK ÇNRA SİLAH SİSTEMİ VE ROKETİ PROJESİ İLE İLGİLİ YAPILAN ELEŞTİRİLER NEDENİ İLE EMEKLİLİĞİMİ İSTEYEREK TSK'NDEN AYRILMAM:

Şubat 1998 ayında, önceden hiç emekliliği düşünmeme rağmen, artık mesaiye isteksiz olarak gelmekte olduğumu anlayarak, emekli olmaya karar verdim ve emeklilik dilekçemi sundum. Önce Daire Bşk.nımız Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ, daha sonra ise K.K. Kur .Bşk. Emekli Org. Sn.Necdet TİMUR, o dönemki K.K. Personel Başkanı Tümğ. Sn. Ahmet ÖZTEKER ile birlikte beni kararımdan vaz geçirmek üzere görüştüler. Onlara, ayrılma nedenimin motivasyon düşüklüğüne bağlı olduğunu, artık verimli çalışamayacağımı düşündüğümü belirttim.

Beni zaman ayırıp, çağırarak görüşmeleri, ayrılmamam için ikna etmeye çalışmaları ve kararlılığımı görünce de, emeklilikten sonra ne yapacağımı sormaları ve işsiz kalmamam için bir an önce iş müracaatları yapmamı tavsiye etmeleri, TSK'lerinde yöneticilerin astlarına karşı gösterdikleri sahiplenici yaklaşımın güzel bir örneği idi. Kendilerine şükran borçluyum. Sağ olsunlar.

Bazı arkadaşlarım, yüzbaşılıktan binbaşılığa iyi sicil nedeni ile bir yıl erken terfi etmiş, doktor ünvanını almış, dosyasında da çok sayıda takdir yazısı olan bir mühendis subayın, albaylığın ikinci yılında erken emekli olmasını anlamakta güçlük çekiyorlardı. Dosyamda, sağ olsunlar çalıştığım her seviyedeki Komutanlarımdan verdiğim 28 adet takdir yazısı vardı.

Bu takdir yazıları arasında, Kara Kuvvetleri Komutanlarından Merhum Emekli Orgeneral Sn. İsmail Hakkı KARADAYI'dan aldığım bir adet, Merhum Emekli Orgeneral Sn.Hikmet BAYAR'dan aldığım üç adet, Merhum Emekli Orgeneral Sn. Hikmet KÖKSAL'dan aldığım bir adet ve emekliliğe ayrılmadan hemen önce de (09.01.1998 'de) Emekli Orgeneral Sn. Hüseyin KIVRIKOĞLU'ndan aldığım bir adet takdir yazısı yer almaktaydı. Ben ise, emekliliğe, "Sakarya 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Projesi" kapsamında yapılan eleştirilerden dolayı içine düştüğüm motivasyon eksikliği nedeni ile ayrıldığıma, arkadaşlarımı inandırmakta güçlük çekiyordum.

11.SAKARYA PROJESİ BAZI ELEŞTİRİLERE RAĞMEN KOMUTA KATININ KARARLILIĞI SONUCU DEVAM EDECEKTİ:

Emekli olduktan sonra en büyük sevincim ise, SAKARYA Projesi ve diğer yurtiçi geliştirme projelerinin hepsinin, Komuta Katının kararlılığı sonucu kesintiye uğramadan devam etmesiydi.

Bugün geriye dönüp baktığımda, o tarihlerde SAKARYA projesine eleştirisel yaklaşımların, K.K.K. lığı envanterinde her şeyi ile, dünyada en mükemmel olan sistemlere sahip olmayı istediklerini, iyi niyetli olmakla birlikte, olaya geniş açıdan, uzun dönemli bakmadıklarını, yurtiçi geliştirmenin uzun dönemde , silah sisteminin ömür devri boyunca sürecek entegre lojistik desteği dahil, TSK'ne ve Türkiye'ye kazandıracaklarını yeteri kadar iyi değerlendiremediklerini düşünüyorum. Bugün o eleştirenlerin de, gelinen nokta itibari ile, Sakarya Silah Sisteminden gurur duyduklarına eminim.

Sonuç olarak “Sakarya 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Projesi” ; TSK , Roketsan ve Savunma Sanayimiz için önem arz eden bir proje olmuştu.

Daire Başkanımız Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn.Ünal TAMGAÇ'a ve Şube Müdürümüz Emekli Müh. Albay Sn. Dr. Bülent KARAN'a; TSK'nin ateş gücünün artırılmasında ve Türkiye'deki roket sanayisinin gelişmesinde önemli bir yeri olduğunu değerlendirdiğim “122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi'nin Yurt İçinde Geliştirilerek Üretimi Projesi”ni “Komuta Katı”na teklif ederek, projenin başlatılmasını ve proje subayı olarak bizlerin de bu projede görev almamızı sağlamaları nedeni ile şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca K.K. Tek.ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığında; söz konusu projede ve görev verilmiş olan diğer yurtiçi geliştirme projelerinde birlikte çalıştığım Emekli Yük. Müh. Alb. Sn. Suat ILGAZ'a , Emekli Müh. Bnb. Sn. Cemal GEÇİLMEZ'e ve Emekli Müh. Alb. Sn. Fatih TAN'a teşekkürlerimi sunarım. Çalıştığımız projeler ile ilgili olarak birlikte, birbirinden değerli nice anılar yaşadık.

122 mm.lik Çok Namlulu Roketatar (ÇNRA) Silah Sistemi ve Roketi Projesi, Roketsan ve Anılar(Devamı)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (SON BÖLÜM) :

SAKARYA PROJESİ İLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRME :

Roketsan diğer yıllarda da verilen siparişler ile, TSK'nin Sakarya silah sistemine ve roketine olan ihtiyacını karşıladığı gibi, diğer ülkelere de ihraç etmiştir. Zamanla silah sistemine ve roketine çok daha fazla özellikler kazandırarak geliştirmiş, tahrip harp başlığına ilave olarak, çelik bilyeli harp başlığı geliştirilmiş, roketleri pod içinde taşınır ve atılabilir hale getirilmişti.

Ayrıca 122 mm.lik roketlere güdüm özelliği de (TRG-122 Güdümlü Roketi) kazandırılmıştır. Söz konusu silah sistemi, TSK'nin sınır ötesi yaptığı hareketlerde da başarı ile kullanılmış ve TSK nin ateş gücünün artmasını sağlamıştır. MKEK'ca geliştirilen silah sistemi seçilmemiş olmakla birlikte, 20 km. menzilli 122 mm.lik roketin geliştirilmesi başarı ile sağlanmış ve envantere alınmıştır.

Türkiye'de, daha önceki yıllarda da, değişik zamanlarda roket sistemleri geliştirilmesi için çalışmalar yapılmış, ancak karşılaşılan ilk başarısızlıklarda veya geliştirilen sistem ile ilgili bazı eleştirilerin olmasıyla çalışmalardan vaz geçilmişti. Bu sefer TSK'ndeki sıralı komutanlar gerekli kararlılığı göstermişler ve projeyi sonuna kadar desteklemişlerdi. Böylece, SAKARYA Projesi "Devrim Otomobili Projesi"nin kaderini yaşamamıştı.

Projenin başarılı olmasında önemli olan bir diğer etkenin ise, " Komuta Katının, TSK.leri bünyesindeki mühendis general ve subaylara önem vermesi, güvenmesi, yetki vermesi; mühendis general ve subayların da TSK.leri ihtiyaçlarının yurtiçinde geliştirme projeleri yapılarak karşılanması konusunda istekli ve yeterli bilgi ve tecrübeye olmaları" olduğunu değerlendiriyorum.

O yıllarda Roketsan Yönetim Kurulu Başkanı olan Merhum Sn. T. Fikret SAATÇIOĞLU, Yönetim Kurulu Başkan Vekili ve Kalekalıp Genel Müdürü olan Sn. Dr. Kemal SÖZEN ve diğer Yönetim Kurulu üyeleri de projeye gereken desteği vermişlerdi. Şüphesiz projeye o yıllarda; başta Roketsan Genel Müdürü olan Sn.Erk İNGER olmak üzere, Mühendislik ve Programlardan sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn.Dr. Atila YÜCEL (Projenin Yöneticisi) ve Üretimden sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn. Hüseyin BAYSAK ve Mali ve İdari İşlerden sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Sn.Fahri UZUNEFİ'nin katkıları büyüktür.

122 mm. lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Projesi de, diğer projelerde de olduğu gibi, ekip çalışması sayesinde başarılı olmuştur. Projeye TSK'dan ve Roketsan'dan çok sayıda kişinin önemli katkıları olmuştur. TSK'da ve Roketsan'da ve diğer görev alan firmalarda, en üst yöneticilerden en altda çalışanlara kadar herkes projeye inanmış ve destek vermiştir.

(Açtığım bu parantez ile sizlere, 107 ve 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemleri geliştirme projelerinin yürütüldüğü dönemdeki K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığını biraz daha yakından tanıtmak istiyorum. Şimdi geriye dönüp baktığımda, K.K.K.lığında, o yıllarda Tek. ve Prj Ynt. D. Bşk.lığı direkt Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanına bağlı bir şekilde çalışıyordu. Dairede, Daire Başkanı olarak görev yapan Emekli Yük. Müh. Tuğg. Sn. Ünal TAMGAÇ ile birlikte toplam yaklaşık 35 personel bulunuyordu.

Daire Başkanı, teğmenliğinden beri, (Almanya’da Savunma Bakanlığı bünyesinde, savunma sanayii konularında, üç farklı zamandaki toplam 8 yıllık daimi görevi hariç) Teknik Dairede görev yapmıştı. Mühendis olarak özellikle silah, mühimmat, roket konularında çok tecrübeli ve çok zeki bir insandı. Projelerde karşılaşılan sorunlara hızlı ve pratik çözümler getirirdi. Şube Müdürüm Emekli Müh. Alb. Sn.Dr. Bülent KARAN da, mühendis ve yönetici olarak çok tecrübeli ve yetenekli, yeniliklere açık, yaratıcı fikirleri olan bir insandı.

K.K.Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığında, bu kadar az personel ile, askeri fabrikalar ve savunma sanayii firmaları/kurumları ile birlikte, SAKARYA Projesi dışında daha bir çok önemli yurtiçi geliştirme projeleri üzerinde çalışılıyordu.

Bu projelerden hatırlayabildiklerimden bazıları şunlardır :

Fırtına 155 mm.lik Kundağı Motorlu Obüs, Panter 155 mm.lik Çekili Obüs, M44/ M52 Kundağı Motorlu Obüslerin Modernizasyonu, 107 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi, TAMKAR Roketle Sevk Edilen Hat İmla Hakkı ile Tanklar İçin Mayınlı Sahalardan Geçit Açma Sistemi, TAMAY Sistemi (TAMKAR Sisteminin Zırhlı Personel Taşıyıcı (ZPT) içerisinde taşınabilir ve ZPT’den Atış edilebilir hale getirilmiş şekli), TAMGEÇ Roketle Sevk Edilen Hat İmla Hakkı ile Tek Er İçin Mayınlı Sahalardan Geçit Açma Sistemi, TAMAY Tank kurtarıcı, ZPT’na monteli 120 mm.lik Havan, M55 Taretlerinin M113 ZPT’na Monte Edilmesi, 6x6 Karosersiz Aracın 81 mm.lik UT-1 Havanı Atış Platformu Olarak Kullanılması, 105 mm.lik Tank Topu Ders atış Mühimmatının (TPFSDS-T) Geliştirilmesi, 2,75 İnç.lik Sis- İşaret Harp Başlıklı Roketin Geliştirilmesi, Milan Tanksavar Füzelерinin Yurtiçinde Modifiye Edilerek Ömürlerinin Uzatılması, 81 ve 120 mm.lik Havan Namlucukları, 35 mm.lik Namlucuk Sistemi, 60 mm.lik Komando Havanı,Hava Savunma Komuta Kontrol Sistemi,Hava Savunma Radarı, Kara Gözetleme Radarı.

Ayrıca K.K. Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığının her türlü silah, mühimmat, roket, hava ve kara araç, gereçlerinde karşılaşılan problemleri teknik yönden inceliyor, çözüm buluyor ve teknik konularda karargaha danışmanlık hizmeti veriyordu. Personel, mesai mefhumu tanımadan, üstün bir görev anlayışı ile, askeri fabrikalar ve diğer savunma sanayii firmaları/kurumları ile yürütülen projeleri takip ediyordu. Başlanılan tüm projelerde başarı ile sonuçlanmış ve envantere alınmıştı.

Ben Sizlere, görev yaptığım dönemdeki Tek. ve Prj. Ynt. D. Bşk.lığını tanıtmaya çalıştım. Şüphesiz, söz konusu dönem öncesi ve sonrasında da, bu Daire Bşk.lığında, çok değerli yöneticiler ve personel görev yapmış ve K.K.K.lığı için çok önemli projeler hayata geçirilmişti.)

Roketsan, sahip olduğu bilgi, deneyim, kalifiye personel, teknoloji ve mali birikimlerini bu projede kullanarak başarılı olmuştu. Roketsan’ın o yıllardaki mali birikimine de özellikle vurgu yapmak istedim. Çünkü K.K.K. lığınca, Roketsan’a, bu projenin geliştirme dönemi için (hazırlanmış olan üç adet silah sistemi prototipi dahil), herhangi bir parasal kaynak sağlanmamıştı. O yıllarda, Roketsan’da var olan, yeni bir iş olmaması nedeni ile Roketsan’ın kapanma riski endişesi de, bu projenin başarılması ile giderilmiş olacaktı.

Roketsan’ın, 40 km. menzilli özgün bir ürün çıkardığı bu proje, daha sonraki yıllarda, daha uzun menzilli roket/füze projelerinin gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır. Sakarya Projesi ile, Roketsan’ın kendine olan güveni gelmiş ve şirket olarak önü açılmıştır.

Roketsan; özgün ürün geliştirme yolculuğunda ilk ürünü olan TR-107 Roketinin çapı 107 mm , menzili 11 km., ağırlığı 20 kg, harp başlığının ağırlığı 8,4 kg iken; ikinci özgün ürünü olan TR-122 Roketinin çapı 122 mm, menzili 40 km. , ağırlığı 66 kg, harp başlığının ağırlığı 18,4 kg olmuştur. Bugün ise, Bora Silah Sistemi Füzesi ile, 280 km. menzile ulaşmıştır. Füzenin çapı 610 mm, ağırlığı 2500 kg, harp başlığının ağırlığı ise 470 kg.dır.

Roketsan ayrıca, BAE için geliştirdiği, “122mm.lik Jobaria Çok Kundaklı Roketatar Silah Sistemi ” ile, namlu sayısı bakımından dünyanın en büyük roket topçusu olarak, Ağustos 2018 ayından itibaren Guinness rekorlar kitabında yer almıştır. Söz konusu silah sistemi, dünyanın en güçlü 122 mm.lik topçu roket sistemi olarak kabul görmektedir.

10 Tekerlekli yarı römork üzerine yerleştirilen 4 adet 122 mm.lik roket kundağına sahip olan Jobaria silah sistemi, tek seferde 240 adet 122mm.lik roketi 2 dakikada atabilmektedir. Azami menzili 37 km. olup, tek seferde atılan 240 adet roketler ile, tahrip edilebilen alan büyüklüğü ise, 4 km. karedir. Jobaria Silah Sistemi ilk defa, 2013 yılında, BAE nin başkenti Abu Dabi’de düzenlenen bir uluslararası fuarda sergilenmiştir.

Şüphesiz bu silah sisteminin geliştirilmesinde, TSK’ne teslim edilen sistemlerdeki tecrübelerden yararlanılmıştır. TSK’lerinde iken, Proje Subayı /Şube Müdürü olarak görev aldığım “122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi Geliştirilmesi Projesi”nden yıllar sonra, “Jobaria 122 mm.lik Silah Sistemi Geliştirilmesi Projesi”ndeki faaliyetlere, TSK’nden emekli olduktan sonra katıldığım Roketsan’da , Tedarik Direktörü olarak tedarik faaliyetleri ile katkıda bulunmuş olmaktan da büyük mutluluk duymaktayım.

(TSK’lerinden emekli olduktan sonra, Roketsan Genel Müdürü Sn. Erk İNGER, Roketsan’da birlikte çalışma teklifi yapmıştı. Bugün bu teklifin , sıralı Komutanlarımla tavsiyesi ve o yıllardaki Roketsan Üst Yönetiminin vefalı davranışı sonucunda olduğunu değerlendiriyorum. Roketsan’da Genel Müdüre bağlı olarak, önce Müdür kadrosu ile Genel Müdür Teknik Danışmanı , Proje Yöneticisi, daha sonra ,Direktör Yardımcısı kadrosu ile Proje Yöneticisi, en son da , Tedarik Direktörü kadrosu ile olmak üzere toplam yaklaşık 15 yıl çalıştıktan sonra, 12 Eylül 2013 yılında , kendi isteğim ile ayrıldım.)

Roketsan, ABD. orijinli “Defense News Dergisi” tarafından her yıl yayınlanan; Dünyadaki, yıllık cirolarına göre en büyük 100 Savunma Firması Listesinde, 2017 yılından itibaren yer almaktadır.

Bugün Roketsan’ın kataloğunda; kara, deniz ve hava sistemleri ile ilgili ana sistemler ve alt sistemler olarak, 50 adetden fazla özgün ürün olup, 2005 yılı Ağustos ayında benim de yer aldığım çalışma grubunca belirlenen ve yönetim kurulunca da uygun görülen Misyon (Roket ve Füze Sistemlerimiz ile Ülke savunmasına hizmet etmek) ve Vizyonuna (Denizlerin altından, uzaya kadar roket ve füze sistemlerinde lider kuruluş olmak) uygun bir şekilde ürünler geliştirmiş ve uzaya uydu fırlatma konumuna gelmiştir.

Ülkemizin stratejik bir kurumu olan Roketsan’ın başarılarına devam edeceğine ve Türkiye’yi Uzaya taşıyacağına gönülden inanıyorum.

Bu yazım ile sizlere; Roketsan’ın LinkedIn’de yayınlamış olduğu gönderisinde yer alan sorulara

kendimce cevap vermeye ve Roketsan'ın özgün ürünler geliştirmeye "Nasıl Başladı"ğını ve "Nasıl Gidiyor"unu kendi pencereden gördüklerimle, yaşadıklarımle, bilebildiklerimle anlatmaya çalıştım.

Ülkemizin yer aldığı bu çok zor coğrafyada, dünyada çok az dostumuz olan ülke olduğunu da göz önünde bulundurduğumuzda, varlığımızı sürdürebilmemiz için, Savunma Sanayimizin hayati öneme sahip olduğunu, Savunma Sanayimiz için en büyük kaynağımızın ise, her şeyden önce vatanını, milletini sevmeyi öğrenerek iyi yetiştirilmiş, kalifiye insan kaynağı olduğunu değerlendirmekteyim.

Savunma Sanayimizin, SSB.lığı, MSB lığı ve TSK' leri ile yakın iletişim ve koordine içinde, bu sektöre gönül vermiş, her türlü fedakarlığı gösteren vatansever çalışanları ve diğer paydaşları sayesinde, (Eylül 2020 tarihli "By Protokol Dergisi"nde, "Türk Savunma Sanayisinin Önlenemez Yükselişi" başlıklı makalemdede belirttiğim üzere), önümüzdeki dönemde de önlenemez yükselişinin devam edeceğine inanıyorum.

Burada paylaştığım anılar dışında, şüphesiz söz konusu proje ile ilgili, TSK. lerinin ve Roketsan, MKEK, Kalekalıp, Savronik gibi görev almış firmaların her kademesindeki mensuplarının yaşadığı başka anılar da vardır. Belki benim yaşadığım anıları da, onlar başka türlü yaşamış veya farklı değerlendirmiş de olabilirler. Anılarımda eksik kalan, unutulmuş kısımlar da olabilir.

Ben bu yazım ile Roketsan tarafından LinkedIn'de yayınlanan ve eski yapılanları çağrıştıran gönderisi vesilesi ile, ülkemizde savunma sanayisinin gelişmesine gönül vermiş olanlar ile, benim meslek yaşantımda önemli bir yeri olan "122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemi ve Roketi "projesi ile ilgili anılarımı paylaşmak ve benim gördüğüm pencereden Türkiye'deki roket sanayisinin, Roketsan'ın ve Savunma Sanayimizin gelişmesi tarihine bir not düşmek istedim. Bu yazımın, sektöre değerli hizmetleri olmuş değerli büyüklerimin, arkadaşlarımin da anılarını paylaşmalarını tetiklemesini dilerim.

"107 mm.lik ve 122 mm.lik ÇNRA Silah Sistemleri ve Roketlerinin Geliştirilmesi Projeleri"nde görev almış olan , anılarımda isimlerine yer veremediğim, nice isimsiz kahramanlara selam olsun.

Bu vesile ile Roketsan'ın ve tüm savunma sanayimizin bugünkü seviyeye gelmesinde tüm emeği geçenlere şükranlarımı sunar, vefat etmiş olanlara Allah'dan rahmet, yaşayanlara da sağlık ve huzur içinde nice yıllar geçirmelerini dilerim.

Saygılarımla,

Dr. Nevzat ÇAĞLAYAN
Danışman ve Eğitimci
EYDEM

[Roketsan'ın LinkedIn'de yayınladığı gönderi için tıklayınız](#)

